

24.2.2014

Valtiovarain controller- toiminto

Mikko Helkiö

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaoston kokous 1/2014

Aika 12.2.2014 klo 13.00 – 14.55

Paikka Mariankatu 9 (VM), neuvotteluhuone ”Loppupeli”

Osallistujat finanssineuvos Jan Holmberg, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja)

tarkastusneuvos Sari Anttila, maa- ja metsätalousministeriö
ylitarkastaja Arja Karjunen, liikenne- ja viestintäministeriö
~~tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö~~
~~tarkastusneuvos Antti Lehtonen, sisäasiainministeriö~~
tarkastusneuvos Juha Pekka Niemi, työ- ja elinkeinoministeriö
tarkastusneuvos Jorma Partanen, ympäristöministeriö
tarkastusneuvos Timo Piikkilä, puolustusministeriö
~~talouspäälikkö Kaija Sánez, valtioneuvoston kanslia~~
tarkastuspäälikkö Niina Sipiläinen, sosiaali- ja terveysministeriö
tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö
ulkoasiainhallinnon tarkastaja Pekka Wuoristo, ulkoasiainministeriö

Kutsuttuina asiantuntijoina:

toimialapäälikkö Timo Malmberg, Hansel Oy §3, poistui klo 13.50
projektipäälikkö Juha Ståhl, Hansel Oy §3, poistui klo 13.50

Sihteeri erityisasiantuntija Mikko Helkiö, valtiovarainministeriö

1 Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja hyväksyttiin asialista.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja. Liitteet 1 ja 2.

3 Sisäisen tarkastuksen puitejärjestelyn kilpailuttaminen Hansel Oy

Hansel Oy:n toimialapäällikkö Timo Malmberg ja kilpailuttamiskonsultti, projektipäällikkö Juha Ståhl oli kutsuttu kokoukseen keskustelemaan sisäisen tarkastuksen palveluiden puitejärjestelyn kilpailuttamisesta ja valtionhallinnon sisäisen tarkastuksen tavoitteista ja tarpeista osittain tai kokonaan ulkoistetun sisäisen tarkastuksen osalta.

Malmberg selosti puitejärjestelmän kilpailutusprosessia (ppt-esitys jaetaan jaoston jäsenille pöytäkirjan liitteenä: Tarkastuspalveluiden 1 asiakastyöryhmä 2014.ppt).

Esityksen kuluessa Malmberg tiedusteli jaoston jäseniltä mihin tarpeisiin heidän organisaatiot ovat käyttäneet sisäisen tarkastuksen palveluja ja mitä tulevia tarpeita on tiedossa.

Jäsenet selostivat oman organisaation käyttöä. Palveluita on käytetty perinteisiin sisäisiin tarkastuksiin, valtionaputarkastuksiin, riskikartoituksiin yms. Ulkoasianhallinnon kohdemaiden ja kehitysyhteistyöhankkeiden tarkastukset on ollut euromääräisesti merkittävin ulkoistetun tarkastuspalvelun hankinta. UM:n edustaja toi esille, että tulevassa kilpailutuksessa voisi olla mahdollista kilpailuttaa ko. palvelu osissa, koska monet tarkastukset esim. kohdemaissa paikallinen koulutus- ja toiminnan tarkastus, ovat kuitenkin sellaisia, joissa ei tarvita kehitysyhteistyöhankkeiden tarkastuskokemusta. Kehityshankkeiden kokemuskriteerivaatimus rajaisi käytännössä muiden kuin nykyisen toimittajan valintamahdollisuuden pieneksi.

Tietojärjestelmien auditointeja on hankittu sisäisen tarkastuksen puitesoimuksen sijaan tai lisäksi valtionhallinnon IT-konsultoinnin puitesopimuksen kautta tai Valtion IT-palvelukeskuksen kautta. Tekes on käyttänyt IT-tarkastuksiin omia kilpailutuksia. VVC on käyttänyt Hansel Oy:n puitesopimusta rakennerahastotarkastuksiin. Ainakin valtionapuviranomaisilla on potentiaalinen tarve hankkia palveluita ja yhdenmukaistaa tarkastuksia. Maaseutuvirasto on tehnyt omana työnä hanketarkastukset, mutta tulossa on lakimuutos, joka mahdollistaa myös ulkoistetun palvelun käytön näissä.

Malmberg totesi palvelujen saatavuuteen liittyen, että tavoitteena on saada mittakaava- ja laatueroja. Pohdittavia asioita on vielä ainakin tarkastustoimiksiantojen laadunvarmennus mm. laadunarviointijärjestelmät ja palveluntarjoajien omien ulkoisten laadunvarmennusten tilanne.

Malmberg tiedusteli myös jäsenten kantaa hinnoittelukysymykseen eli pidetäänkö parempana pitkiä kiinteitä hintoja (hintakatto) vai vuosittain vaihtuvaa hintatasoa. Keskustelussa pohdittiin mm. muuttuvien hintojen muutosperustetta ja mainittiin todellisten kustannusten olevan mahdollinen hyväksyttävä kriteeri. Samoin esitettiin myös kannustinta tilaajalle esim. hinnan laskua ostojen lisääntyessä.

Malmberg totesi toimittajille tehdyssä kyselyssä tulleen huomioina mm.:

- se, että kaikki asiantuntijat voivat olla erityisasiantuntijoita (nykyisessä sopimuksessa on ollut tarkastajaluokat; auktorisoitu/sertifioitu tarkastaja, avustava tarkastaja, erityisasiantuntija eikä samaa nimeä ole voinut käyttää eri luokissa)
- tarkastuskokemuksen käyttö laatukriteerinä (mikä on sopiva mittari; vuodet, päivät, projektien lkm.)
- valintaperusteet, jos kaikki täyttävät laatukriteerit, niin hinta ratkaisee.

Malmberg kiitti mahdollisuudesta tulla jaostoon esittelemään asiaa ja totesi, että häneen voi olla yhteydessä ja myös tulla mukaan asiakastyöryhmään.

Pj kiitti Hanselin edustajia vierailusta ja vieraat poistuivat klo 13.50.

4 Sisäisen tarkastuksen jaoston vuosille 2012–2015 hyväksytyn työsuunnitelman tarkistus

Käytiin läpi toimikaudeksi hyväksytty työsuunnitelma ja niiden tilanne. Liite 3 (linkki senaattoriin:

<http://senaattori.vn.fi/hallitusohjelma/riskienhallinta/Sivut/default.aspx>).

1. KEHU hanke

Pj selosti työsuunnitelmaa. Jaosto on laatinut asiasta muistion ja työsuunnitelman mukainen tehtävä on suoritettu. Asia pysyy kuitenkin jatkuvana seuranta-asiana. Pj keskustelee KEHU:n hankejohtaja Janne Kerkelän kanssa sisäisen tarkastuksen roolista. Viimeksi jaosto päätettiin tulkintaan jonka mukaan sisäinen tarkastus on kytketty osaksi organisaation johtoa. Nyt näyttää siltä, että KEHU-uudistuksessa substanssivastuu jää ministeriötasolle, jolloin myös sisäinen tarkastus jää ministeriöön.

Keskusteluissa tuli esille joidenkin tahojen halu keskittää sisäinen tarkastus VNHY:lle. Keskustelussa todettiin, että jaoston tulee olla aktiivinen ja seurata sisäisen tarkastuksen asemointia KEHU-uudistuksessa. Myös tarkastusvaltuuksien rajat (ministeriö vs. VNHY) tulee olla selvät.

Pj totesi edelleen linjauksena olevan ”hallinnonalaputki” samoin kuin sisäisen tarkastuksen kiinnittäminen johtoon.

2. Ulkoistettujen palvelujen tarkastus

Aihe on mm. Tori-hankkeen johdosta ajankohtainen ja se pidetään työsuunnitelmassa.

Keskustelussa tuotiin esille sisäistä tarkastusta rajoittavana tekijänä se, että esim. Palkeet laskuttavat sisäisen tarkastuksen pyytämästä aineistosta. Pal-

velusopimuksilla tulisi taata sisäisen tarkastuksen tietojen saannin maksuttomuus tai huomioida määrärahoissa ko. maksut. Keskustelussa tuotiin esille myös vaikutusmahdollisuuden tärkeys esim. miten voidaan varmistua, että sisäinen tarkastus saa kaiken tarvitsemansa tiedon. Samoin miten toimitaan tilanteessa, jossa laatu ei vastaa odotuksia, mutta ei voida vaihtaa palveluntuottajaa.

Keskusteltiin siitä, että jaosto laatisi dokumentin ulkoistusten elinkaaren hallinnasta ja siitä tulisiko mahdollinen dokumentti rajata valtionhallinnon sisäisiin ulkoistuksiin ("pakolliset" hallinnon sisäiset palvelut) vai ottaa mukaan myös esim. valtion omistamille osakeyhtiöille ulkoistetut tai kokonaan yksityistetyt palvelut.

Pj totesi, että noudatetaan toistaiseksi työsuunnitelmassa linjattua menettelyä, että pidetään kerrallaan yksi iso asia työn alla ja vasta sen valmistuttua aloitetaan seuraava.

3. ICT-tarkastusstandardit

Kaisa Sistonen pyytää oikeusministeriöstä Matti Aittaa keskustelemaan asiasta jaoston kokoukseen.

4. Valtionapujen tarkastaminen

Jaoston näkökulmasta valtionaputarkastuksissa voisi sopia tiettyjen yhtenäisten elementtien yhdenmukaisesta läpikäynti esim. onko hankkeessa tehty sitä mitä pitikin.

5. COSO-ERM

6. Sisäisen tarkastuksen ohjesääntömallin päivittäminen

5 Sisäisen tarkastuksen asiakirjojen julkisuus

Keskusteltiin sisäisen tarkastuksen asiakirjojen julkisuudesta ja toimintatavoista. lehdistön tiedusteluihin liittyen. Keskusteltiin useiden ministeriöiden sisäisille tarkastuksille tulleesta tietopyynnöstä toimittaa kaikki sisäisen tarkastuksen raportit toimittajalle. Ministeriöt olivat toimittaneet pyydetyt tiedot tai olleet yhteydessä toimittajaan ja pyytäneet tarkennusta tietopyyntöön.

Keskustelussa tuotiin esiin näkemyksiä sekä sisäisen tarkastuksen raporttien julkisuuden puolesta että vastaan. Keskustelussa esitetyssä näkemyksissä tuotiin uhkana esille se, teettäkö johto jatkossa erilaisia selvityksiä sisäisen tarkastuksen sijasta jollain muulla taholla, jos sisäisen tarkastuksen dokumentit ovat aina julkisia. Esille tuotiin myös se, että on tarkastusjohtajan harkinnassa mitä ja miten tarkastetaan ja raportoidaan. Raporteissa on tarpeen tuoda asiat esille niin kuin ne ovat, eikä siitä näkökulmasta miltä se näyttää julkisuudelle.

Lähtökohtaisesti sisäisen tarkastuksen raportit ja niitä tukevat työpaperit ovat julkisia, elleivät julkisuuslaissa olevat salassapitosäännökset sovellu esim. valvontatoimen turvaaminen, henkilöön liittyvät tiedot yms. Valmistuneen raportin osalta

ei yleensä sovellu julkisuuslain salassapitokriteeri tarkastuksen toteutumisen vaarantumisesta, koska tarkastus on jo toteutettu, kun raportti allekirjoitetaan.

Kyselyihin vastaaminen on ollut joissain ministeriöissä työlästä. Toimittujen tietojen määrä on voinut vaihdella yksittäisestä yhteenvetoraportista yli sataan dokumenttiin. Joissain tilanteissa raporteista on jouduttu peittämään ei-julkisia kohtia.

Keskustelun päätöksenä pj totesi, että sisäisen tarkastuksen asiakas on organisaation johto, jonka tarpeisiin raportit laaditaan. Sisäisen tarkastuksen asiakirjojen julkisuutta on aikaisemmin käsitelty jaostossa vuonna 2009, jolloin on laadittu asiaa koskeva sisäinen muistio. Itse asiaan liittyvässä lainsäädännössä ei ole sen jälkeen tapahtunut muutoksia.

6 Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelma- ja toimintakertomusmenettelyt

Asia siirrettiin käsiteltäväksi seuraavaan kokoukseen.

7 Muut asiat

Jaoston seuraava kokous on tarkoitus pitää huhtikuun aikana. Todennäköisenä aiheena mm. KEHU:n tilannekatsaus sisäisen tarkastuksen järjestämisen osalta.

Jan Holmberg Finanssineuvos

Mikko Helkiö Erityisasiantuntija

Jakelu

Jaoston jäsenet
Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet

Liitteet

1. Sisäisen tarkastuksen jaoston kokouspöytäkirja 23.11.2012
2. Ulkoistettujen palvelujen sisäinen tarkastus (PowerPoint esitys)
3. Jaoston toimintasuunnitelma kaudelle 2012–2015
4. Tarkastuspalveluiden 1 asiakastyöryhmä 2014.ppt

26.11.2012

Valtiovarain controller- toiminto
Pasi Ovaska

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaoston kokous

Aika 23.11.2012 klo 13.00 – 14.30

Paikka Satamakatu 3 (KESKO), kabinetti Messi

Osallistujat finanssineuvos Jan Holmberg, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja)
tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö
tarkastusneuvos Juha Pekka Niemi, työ- ja elinkeinoministeriö
tarkastusneuvos Jorma Partanen, ympäristöministeriö
tarkastuspäällikkö Ritva Simula, sosiaali- ja terveysministeriö
ulkoasiainhallinnon tarkastaja Pekka Wuoristo, ulkoasiainministeriö
tarkastusneuvos Antti Lehtonen, sisäasiainministeriö
ylitarkastaja Arja Karjunen, liikenne- ja viestintäministeriö
tarkastuspäällikkö Sari Anttila, maa- ja metsätalousministeriö

Sihteeri lainsäädäntöasiantuntija Pasi Ovaska, valtiovarainministeriö

1 Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja hyväksyttiin esityslista.

2 Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin yksimielisesti edellisen kokouksen pöytäkirja.

3 Keskushallintouudistus – Sisäinen tarkastus

Keskusteltiin KEHU- hankkeen tilanteesta sisäisen tarkastuksen näkökulmasta. Senaattorissa on julkaistu KEHU- hankkeen uusi muistio ja siinä on ainoastaan yksi rivi sisäisestä tarkastuksesta, joten toistaiseksi jaoston hyväksymää muistiota ei ole huomioitu KEHU:ssa millään tavalla. Keskustelussa korostettiin samoja asioita kuin edellisessä jaoston kokouksessa. Keskitetty sisäinen tarkastus aiheuttaa ongelmia mm. tulohajautuksen, johdon läheisyyden puuttumisen ja substanssiosaamisen näkökulmista. Sisäisestä tarkastuksesta ei saisi koskaan muodostua tosiasiallisesti ulkoista tarkastusta. Kyse on myös ennen kaikkea yleisen tietoisuuden puutteesta koskien nykyaikaisen sisäisen tarkastuksen roolia. Huomioon on otettava myös se, että valvonta on ydintehtävä ja sen laiminlyöminen voi kostautua jälkikäteen korjaamisen kautta, joka on usein huomattavasti kalliimpaa ja voi sisältää merkittäviä ongelmia maineen kannalta.

Uuden hallintoyksikön osalta on vielä epätietoisuutta siitä, onko tarkoitus muodostaa yksi hallintoporras lisää. Lisäksi hallintoyksikössä voi poliittisuus tulla vahvasti kuvaan, jolloin myös tarkastuspainotus voisi muuttua poliittisten intressien vuoksi.

Todettiin lopuksi, että controller- toiminto on edelleen yhteydessä hankkeeseen ja viestii sisäisen tarkastuksen näkökulmaa. Yleisenä toivomuksena myös esitettiin, että kukin taho pitäisi asiaa omissa ministeriöissään keskusteluissa yllä, varsinkin johtoon päin.

Tämä asia ei poistu vielä jaoston agendalta, vaan joka kokouksessa pidetään vähintään tilannekatsaus asian etenemisestä.

4 Ulkoistettujen palveluiden sisäinen tarkastus

Puheenjohtaja Holmberg piti alustuksen aiheesta (PowerPoint- esitys liitteenä). Kyseessä oli teeman alkukartoitus ja rajaus. Tarkoituksena oli ennen kaikkea päättää, onko lähestymistapa oikea. Keskustelussa tulivat esille seuraavat keskeiset asiat:

- Otsikkoa pidettiin ensinnäkin hyvänä.
- Hankinnoissa on usein hyvinkin erilaiset harkintavallan rajat (esim. rakennerahastotarkastuksissa on hyvin laaja harkintavalta ostopalveluiden suhteen, kun taas maksupalvelujen suhteen harkintavaltaa virastoilla ei käytännössä ole).
- Jos virastolla ei ole harkintavaltaa, ei se voi myöskään olla vastuussa, eikä se myöskään mene tarkastamaan tällaista palveluntarjoajaa.
- Alihankinnat tulisi ottaa myös huomioon. Palvelun elinkaarihallinta pilkotaan pienempiin osiin ja siihen voi jatkossa tulla myös lisää osia. Projektinhallintanäkökulmaa tulee myös pohtia
- Rajauksessa otetaan huomioon, että käsittelyssä ei tietenkään oteta huomioon kaikkea palvelunhankintaa, vaan sellaiset ulkoistetut tehtävät, jotka ovat jossain vaiheessa kuuluneet viranomaisille. Myös käsitteellinen ero yksityistettyihin palveluihin tulee pitää selvänä.
- Valtio on yksi oikeussubjekti ja valtion viranomaiset eivät voi tehdä keskenään yksityisoikeudellisia sopimuksia. Valtion viranomaiset voivat olla luonteeltaan kuitenkin ns. ”heikkoja oikeussubjekteja” ja tehdä hallintosopimuksia. Tämä on kuitenkin suhteellisen määrittelemätöntä aluetta.
- Tilintarkastusstandardeissa käsitellään myös ulkoistettuja palveluja, joiden tarkastamiseen on erilaisia tapoja.

Sovittiin lopuksi, että controller- toiminto valmistelee asiasta alustavan luonnoksen muistiomuodossa, jota käsitellään seuraavassa kokouksessa. Kalvoissa todettu lähestymistapa koettiin hyväksi, joten jatketaan sen puitteissa. Lopputuloksen myötä olisi tarkoitus saada tuotetuksi lisäarvoa myös hankkiville osapuolille tarkastuksen lisäksi (prosessikuvaukset). Tarkastuksen tueksi on tarkoitus saada kehikko, jonka perusteella sisäinen tarkastus tarkastaa sen osatekijät.

5 Muut mahdolliset asiat

Todettiin, että senaattoriin on avattu uudet riskienhallintasivut¹, jotka sisältävät myös sisäisen tarkastuksen. Sivuja on tarkoitus kehittää jatkossa edelleen ja lisätä relevanttia materiaalia.

Seuraava jaoston kokous pidetään vuoden 2013 alussa ja tarkempi päivämäärä sovitaan erikseen sähköpostilla.

Jan Holmberg

Finanssineuvos

Pasi Ovaska

Lainsäädäntöasiantuntija

Jakelu

Jaoston jäsenet
Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet

Liitteet

PowerPoint- esitys: Ulkoistettujen palveluiden sisäinen tarkastus

¹ <http://senaattori.vn.fi/riskienhallinta>

Ulkoistettujen palveluiden sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen jaosto
2012

Ulkoistettujen palveluiden jaottelu

- Mikä on palvelunostajan harkintavalta
 - Palvelun määrä ja laatu
 - Ulkoistettu / itse toteutettu
 - Palveluntuottajan valinta
- Harkintavalta määrittelee vastuun rajat ja sitä kautta tarkastuksen kohteen =>

Sisäinen tarkastus kohdistuu viraston vastuulla olevaan toimintaan

Tarkastuksen lähestymistapa

- Sisäinen tarkastus arvioi viraston vastuulla olevan toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden
- Tunnistettava ulkoistettujen palveluiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Ulkoistettujen palveluiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta

- Ulkoistettujen palveluiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta on pitkälti sopimuksen elinkaarihallintaa

Palvelun elinkaarihallinta

Soveltaan: Developing and Managing Contracts;
Australian National Audit Office Better Practice Guide 2012

28.6.2012

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan
neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaosto

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaoston toimintasuunnitelma kaudelle 2012–2015

1. Kokoonpano

Valtioneuvosto asettaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sekä määrää sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet ja jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja neuvottelukunnassa käsiteltävien asioiden valmistelua varten. Valtiovarainministeriö kutsuu jaostojen jäsenet. Neuvottelukunta voi antaa sille kuuluvan tehtävän jaoston hoidettavaksi.

Valtiovarainministeriö on asettanut 26.3.2012 tehdyllä päätöksellään sisäisen tarkastuksen jaoston. Jaostossa on jäsen kustakin ministeriöstä. Henkilökohtaisia varajäseniä ei ole nimetty. Jaoston varsinaisen jäsenen ollessa estyneenä voi jäsen kuitenkin lähettää kokoukseen varahenkilön omasta ministeriöstä.

Jaoston puheenjohtajana toimii kaudella 2012–2015 valtiovarainministeriön asettamispäätöksen mukaisesti finanssineuvos Jan Holmberg ja sihteerinä lainsäädäntöasiantuntija Pasi Ovaska. Jaosto voi käyttää toiminnassaan tarvittaessa myös ulkopuolisia asiantuntijoita, mutta sillä ei ole kuitenkaan käytössä omaa budjettia.

2. Jaoston toimikaudelle otettavat asiakokonaisuudet

Jaoston asialistalle otetaan seuraavat asiakokonaisuudet käsittelyjärjestyksessä:

1. Keskushallintouudistus (KEHU) sisäisen tarkastuksen huomioimisen näkökulmasta. Tällä hetkellä sisäistä tarkastusta ei ole huomioitu hankkeessa ollenkaan ja työryhmiin ei osallistu edustajia sisäisestä tarkastuksesta tai valtiovarain controller- toiminnosta. Tästä syystä controller- toiminto ottaa välittömästi yhteyttä Päivi Nergiin keskustelujen aloittamiseksi ja jatkossa yritetään saada jaosto kontaktipisteeksi hankkeen suuntaan.
2. Ulkoistetut palvelut sisältäen Palkeet, palvelukeskuksiin rinnastettavat toimijat ja ulkoistukset ylipäätään. Jaosto tukee tässä myös neuvottelukunnan työtä, jossa näkökulmiksi on sovittu. mm. säädösten puuttuminen ja samojen menettelyiden soveltaminen. Jaoston näkökulma tulee keskittymään erityisesti sisäiseen tarkastuksen järjestämiseen ja ulottuvuuteen.
3. Tietojärjestelmien tarkastusstandardit sekä oikeusministeriössä toteutettavan hallinnollisen tietoturvan itsearviointityökalun pilotoinnin seuraaminen ja tukeminen. Tämän lisäksi otetaan yhden kokouksen teemaksi tietohallintoasiat ja tietoturvallisuus (erityisesti huomioiden 1.10.2010 voimaan tullut tietoturvallisuusasetus ja siinä määritellyt tietoturvallisuustasot). Tässä yhteydessä voidaan kutsua jaoston kokoukseen asiantuntijoita valtiovarainministeriöstä.

Tietojärjestelmästandardeista (esim. Cobit ja muut vastaavat) riittää yleisluonteinen läpikäynti.
4. Valtionapujen tarkastaminen. Tässä asiassa on tarkoitus saada aikaan malli, jota sisäiset tarkastajat voisivat käyttää, ja samalla yritetään löytää puuttuvat ja kriittiset asiat; lopputuotteena voisi olla esimerkiksi lausuntomalli. Asian taustatietona voidaan todeta, että valtionapuhankkeissa vaaditaan usein tilintarkastajan lausunto, mutta jossa ei oteta kantaa itse rahojen käyttöön ja mahdolliseen käyttötarkoituksen muuttamiseen, vaan ainoastaan siihen, että kustannukset ovat olleet todellisia ja ne löytyvät kirjanpidosta.
5. COSO ERM- mallin uusi versio ja ISO 31000- standardi. Näiden osalta suoritetaan ensin tilannekatsaus, eikä oteta kantaa soveltamiseen. Tässä yhteydessä voidaan lisäksi todeta, että neuvottelukunta ei ole nähnyt tarvetta kokonaisvaltaisesti uudistaa voimassa olevia arviointikehikkoja.
6. Sisäisen tarkastuksen ohjesääntömallin päivittäminen (IIA:n toimintaohje 2011). Tätä asiakohdtaa tehdään muiden asiakohdten ohella, muttei ohiteta muita asioita.

3. Jaoston työtavat ja tiedottaminen

Kukin asiakokonaisuus käsitellään siten, että yksi asiakokonaisuus hoidetaan ensin loppuun ennen kuin siirrytään seuraavaan. Ennen asian käsittelyä tulisi miettiä jo saatava konkreettinen lopputuote. Asiat kokouksiin valmistellaan lähtökohtaisesti valtiovarain controller- toiminnossa ja tarpeen tullen käytetään lisäksi pienryhmätyöskentelyä; harkinta suoritetaan jokaisen asiar ryhmän kohdalla erikseen. Asiakirjojen luonnosversioiden kommentoinnissa käytetään lisäksi sähköpostia.

Kokousten pöytäkirjat ja muut jaoston tuotokset julkaistaan valtiovarainministeriön Internet- sivuilla. Tämän lisäksi perustetaan oma osio sisäiselle tarkastukselle Senaattori- palveluun osana riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan sivustoa, josta on sovittu neuvottelukunnan toimintasuunnitelmassa.

Sisäisen tarkastuksen jaosto raportoi toiminnastaan säännöllisesti neuvottelukunnalle. Neuvottelukunta antaa sen toimintasuunnitelman mukaisesti aina tarvittaessa asioita jaoston valmisteltavaksi

Jaoston pöytäkirjat jaetaan aina myös neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille; samoin neuvottelukunnan pöytäkirjat jaetaan jaoston jäsenille.

Kukin jaoston jäsen hoitaa tiedottamisen eteenpäin omalla hallinnonalallaan. Erillisiä laajoja sähköpostijakeluja ei muodosteta jaoston toimesta.

Jaosto voi tarvittaessa järjestää myös koulutusta ja infotilaisuuksia, ja joiden tarpeellisuus harkitaan jaoston työskentelyn edetessä.

4. Kokoukset

Jaosto kokoontuu lähtökohtaisesti 4-6 kertaa vuodessa. Kokoukset sovitaan siten, että ennakolta sovitaan sähköpostitse aina vähintään kaksi kokousta eteenpäin.

Tarkastuspalveluiden kilpailuttaminen

1. Asiakastyöryhmä

Agenda

1. Projektin aikataulu
2. Asiakastyöryhmän rooli
3. Puitejärjestelyn myynti
4. Tulevan puitejärjestelyn ja sen kilpailuttamisen suunnittelu
5. Nykyisen puitejärjestelyn toimivuuden arviointi
6. Jatkotoimenpiteistä sopiminen

Projektin alustava aikataulu

- Projektisuunnitelma: 1/2014
- Asiakastyöryhmä: 1. tapaaminen 1/2014
- TP:n valmistelu (ml. asiakastyöryhmä ja tekniset vuoropuhelut): 1 – 5/2014
- Laadunvarmistus: 6/2014
- Tarjouspyyntöjen julkaisu: 8/2014
- Hankintapäätökset: 10/2014
- Sopimuskausi alkaa: 11/2014

Sopimuskausi

- **Sopimuskausi: 11/2014 – 5/2019**
- Sopimuskausi ei saa päättyä kesken tilikauden/kalenterivuoden eikä sitä seuraavan talven aikana: tarkastukset pitää suorittaa loppuun yhden ja saman toimittajan toimesta
- Asiakaskohtaiset sopimukset voimassa vuoden PJ:n päättymisen jälkeen
- Huom! Tilintarkastuksessa selvityksessä jopa 7 vuoden sopimuskausi

Asiakastyöryhmän rooli

- Kilpailutuksen ja tarjouspyynnön suunnittelussa auttaminen
 - Asiakkaiden tavoitteiden ja tarpeiden edustaminen
 - Toimintamallit
- Arviolta kolme tapaamista
- Tarjouspyyntöaineistojen kommentointi kevään aikana

Myynti

	2013	%	2012	%
Sis. tark.	770	28 %	841	77 %
Tilintark.	1955	72 %	247	23 %
Yhteensä	2725	100 %	1088	100 %

Osa-alue	Virasto	2013 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Sosiaali- ja terveysministeriö	227 928 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Työ- ja elinkeinoministeriö	66 471 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus	50 865 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Maatalousyrittäjien eläkelaitos	49 344 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Valtiokonttori	41 353 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	HY Hallinto	36 474 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Itä-Suomen yliopisto Tiedekunnat	36 201 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Sitra	33 064 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	32 692 €
1461 Sisäinen tarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	LUT Palveluyksiköt	31 507 €
Osa-alue	Virasto	2013 €
1462 Tilintarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Ulkoasiainministeriö	1 522 085 €
1462 Tilintarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Teknologian tutkimuskeskus VTT	79 487 €
1462 Tilintarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	TTY Yliopistopalvelut	78 848 €
1462 Tilintarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	LUT Palveluyksiköt	65 020 €
1462 Tilintarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Suomen Metsäkeskus	45 706 €
1462 Tilintarkastus, Sisäinen tarkastus ja tilintarkastus 2011	Suomen ympäristökeskus	40 201 €

Tarveanalyysi

Tarkastuspalvelut

Copyright Hansel Oy 30.7.2014

Timo Malmberg

7

HANSEL

Tavoitteet ja tarpeet

Yhteisen kuvauksen osa-alue

Osa-alueen merkitys

Tarkastustoiminnan tavoitteet

- Miten tarkastus tukee organisaation tavoitteiden saavuttamista?
- Odotukset (ostetuille) tarkastuspalveluille?
- Mitkä ovat tarkastuspalveluiden ostamisen perusteet?
 - Osaamistarve (erityisosaamista)
 - Lisäkapasiteettitarve (lisäresurssija omien resurssien tueksi)
 - Ulkoistamistarve (kokonaan tai pääosin lukuun ottamatta)
 - Konsultointi/fasiitointi (tarkastuspalveluiden toimittaja kehittää asiakkaan tarkastustoimintaa/riskienhallintaa)
 - Ulkopuolinen laadunvarmistus
- Tavoitetason määrittely: operatiivinen ("compliance") vs. strateginen/konsultatiivinen
 - Compliance-tarkastus (ohjeiden ja sääntöjen noudattaminen, tositetarkastus)
 - Taloushallinnon (kirjanpidon ym.) tarkastus (dokumentaation/tositteiden tarkastusta)
 - Toiminnan laillisuustarkastusta (ohjeiden, määräysten ja lakien noudattaminen)
 - Kontrollien kehittäminen – benchmarkkaus suhteessa riskeihin ja parhaisiin käytäntöihin
 - Konsultatiivinen/toiminnallinen tarkastus (toiminnan tarkoituksenmukaisuuden ja tuloksellisuuden arviointi sekä kehittäminen)
- Kokonaisvaltainen toimittajayhteistyö vs. yksittäisten tarkastusten teettäminen toimittajalla

Tarkastusvaraus (kohteet, ominnot, prosessit yms.)

- Riskienhallinta ja vuosisuunnittelu: tarkastettavien kohteiden määrittely ja kuvaus tarve- ja riskilähtöise (priorisointi)

Arvittavat palvelulajit

- Tarkastustoimittaja mukana riskienhallinnassa / vuosisuunnittelussa?

Vaadittava osaaminen

- Tyypilliset tarkastuskohteet: vaadittavan palvelulajien määrittely tarvelähtöisesti (esim. IT, HR, ta laki, rahoitus, toimiala, vastuullisuus jne.)
- Tarkastajiin ja erityisasiantuntijoihin kohdistuvat osaamisvaatimukset
- Asiakkaan oma rooli ulkoistettuja palveluita koskien: vastuun- ja työnjako

Saatavuus ja toimitusvarmuus

- Resurssien määrä (kapasiteetti) – keskeistä, jos tarkastuksia samanaikaisesti
- Miten nopeasti sovitut resurssit ovat saatavilla toimeksiantoihin?
- Toimeksiantojen aikataulujen ja resurssien joustavuus muutostilanteissa

Laatu

- Laadunarviointiprosessi
 - Työpapereiden läpikäynti
 - Laadunarvioinnista vastaavien henkilöiden osaaminen, kokemus ja koulutus
- Laadunarviointijärjestelmät
- Henkilöresurssien laadukkuus: osaaminen, kokemus ja koulutus
 - CV:t – vähimmäisvaatimukset ja/tai pisteytettävät vaatimukset
 - Resurssijakauma: missä määrin työtä tekevät avustavat tarkastajat vs. tarkastajat vs. päävastuulliset tarkastajat

Palvelu

- Toteuttamissuunnitelman soveltuvuus
 - Vastaa asiakkaan tarpeisiin: ratkaisulähtöisyys
- Toimittajan ja asiakkaan välinen yhteistyö
 - Päävastuullisen tarkastajan tehtävät ja yhteistyökyky: suunnittelu, johtaminen, seuranta
 - Projektienhallinta ja tarkastuksen aikainen asiakasyhteistyö
- Raportointipalvelut
 - Asiakastyytyväisyys
 - Havainnot, poikkeamat, kehitystoimenpiteet yms.
 - Kustannukset ja aikataulut (suunnitelma vs. toteuma sis. asiantuntijatasojen käyttö)
 - Audit log: toimenpiteiden seuranta

Kustannukset ja hinnoittelu

- Hintakaava: asiantuntijatasot ja niiden %-osuuksien laskennallisuus vs. pitävyys
 - Miten hyvin pystytään arvioimaan etukäteen?
 - Käytetäänkö TP:n ja tarjouksen mukaisia resursseja vai liikaa avustavia tarkastajia, jolloin resurssijakauma ei vastaa tilattua ja toimittaja säästää kustannuksissa
- Tarkastustiimin määräämisoikeus: toimittaja vs. asiakas
 - Muutosoikeus
- Kiinteä hinta vs. päivähinta toteutuman mukaan
- PJ:n ja asiakaskohtaisten hintojen pysyvyys
 - Muutosoikeus kesken sopimuskauden?

Innovatiivisuus

- Uudet riskienhallinta- ja tarkastusmenetelmät
- Tarkastusohjelmistot
- Benchmarkausmahdollisuudet
 - Toimittajan kansainvälinen yhteistyö
 - Toimialan sisällä / yli toimialarajojen
- Tarkastuksissa esitettyjen kehitysehdotusten innovatiivisuus ja apu toiminnan kehittämisessä

Lait, määräykset ja ohjeet

- Sisäisten tarkastajien ammattistandardit
- Kansainväliset tilintarkastusstandardit
- Tilintarkastuslaki
- Asiakkaan taloussääntö, sisäisen tarkastuksen ohjesääntö yms.

Nykyisen puitejärjestelyn kehittäminen

Tarkastuspalvelut

Asiakaskysely

- Asiakkaiden yleisarvosana 8,2

	4	5	6	7	8	9	10	Yhteensä	Keskiarvo
kouluarvosanalla	0	1	0	1	11	9	0	22	8,23

Paljon kehityskommentteja

- Minikilpailutuksista aidosti kevyitä – prosessikustannukset
- Minimissään kolme tarjoajaa
- Joustavuus henkilöresurssien suhteen: muutoksia osaamistarpeiden perusteella
- Laadunvarmistus kiinteämmin osaksi palvelua (partner-tason laadunarviointi)

Asiakkaiden tarkastusteemoja:

- Sisäisen valvonnan ja kontrollien tarkastaminen
- Hanketarkastukset, kuten EU:n rakennerahastojen ja puiteohjelmien tarkastaminen
- Prosessien tarkastaminen
- Riskienhallinnan palvelut
- Tietohallinnon tai tietojärjestelmien tarkastaminen
- Projektien tarkastaminen

Toimittajakysely

- ST on vastannut IT:tä paremmin odotuksiin
- Kaikki asiantuntijatasot voivat olla erityisasiantuntijoita – joustavuus
- CV-lomakkeiden yksinkertaistaminen (nyt iso työ täyttää) => Exceeliin
- Kokemus tarkastuspäivissä (htp) vs. vuosissa – pros & cons
- Laadunvarmistus tulee lisätä palveluun, jotta vastaisi standardeja
- Osaamisalueet: esim. EU-tarkastukset, yhteiskuntavastuu, konsultatiiviset tarkastukset yms.

Valinta- ja vertailuperusteet

Tilintarkastus: halvin hinta?

- Syy: lakisääteistä ja toimittajien kesken melko yhdenmukaista palvelua.
- Laatu yrityksen soveltuvuusvaatimuksilla ja palvelun vähimmäisvaatimuksilla

Sisäinen tarkastus: kokonaistaloudellinen edullisuus?

- Esim. hinta 50 % ja laatu 50 %
- Laadussa eroja toimittajien kesken - osaaminen, kokemus yms.
 - Tarjottujen henkilöiden kokemuksen ja osaamisen arviointi
 - Koulutus
 - Ammattitutkinnot
 - Tarkastuskokemus, osaamisalueet ja erityisasiantuntemus
 - Projektikokemus, kokemusvuodet tai tarkastuspäivät (htp)
 - Valtionhallinnon kokemus vs. yleinen tarkastuskokemus?
 - Kapasiteetin (henkilöiden lukumäärän ja saatavuuden - toimitusaika toimeksiantoihin) huomioiminen pisteityksessä

Toimintamallianalyysija, osa-alueet ja toimittajien lkm.

Tilintarkastuksessa sama malli kuin sisäisessä tai mahdollisesti 1 toimittajan malli
Sisäisen tarkastuksen toimintamalliehdotukset:

Toimintamalli	Edut ja haitat	Suositus
toimittajan malli	+ Ei minikilpailutusta: prosessisäästöt+ Laadun ja toimintamallien yhdenmukaisuus koko valtionhallinnossa+ Tarjoajille kiinnostava- Asiakaskohtainen räätälöitävyys: bulkkipalvelun riski- Ei valinnanvaraa- Osaaminen ja kapasiteetin riittävyys riskinä- MAO-riski, koska häviöjiä paljon	Ehkä Tehokkuus ja palvelun yhdenmukaisuus vs. laatuun, kapasiteettiin ja asiakaskohtaiseen räätälöitävyyteen sekä asiakasmenetyksiin liittyvät riskit
Sisäinen tarkastus esim. 6 toimittajalla / minikisa "NYKYINEN", mutta vähemmän kuin kuusi toimittajaa)	+ Minikilpailutus: asiakaskohtaisesti räätälöidyt tarkastuspalvelut & lisäalennukset+ Osaamisen soveltuvuuden asiakaskohtainen varmistaminen+ Kapasiteetin riittävyys+ Valinnanvapaus+ Aalle 30 t € hankinnat PJ:n sisäisinä suorahankintoina, joten prosessikustannukset alhaiset, kun ei minikisaa- Minikilpailutus: prosessikustannukset kaikille osapuolille- Perushinnat voivat olla korkeat, koska minikisoja varten hinnoissa on alennusvaraa	KYLLÄ Osaamisen, kapasiteetin ja asiakaskohtaisesti räätälöityjen suunnitelmien varmistaminen Arviointi asiakastyöryhmässä
tai useampi osa-alueeseen tarkastukseen, allekin 1 toimittaja esim. perustarkastukset ja nsultatiiviset tarkastukset	+ Ei minikilpailutusta: prosessisäästöt+ Kohdennetut palvelut eri osa-alueille- Palveluita on vaikea erotella osa-alueisiin: asiakas tarvitsee eri osa-alueiden työtä- Hallinnoinnin työmäärä: omat PJ:t kullekin osa-alueelle- Riskinä, että osa-alueen toimittaja täyttäisi vain muodollisesti vähimmäisvaatimukset- Malli voi johtaa jonkin osa-alueen PJ:n suosimiseen, jos asiakkaan toivoma toimittaja löytyy vain kyseisestä PJ:stä	Ehkä Osa-alueiden eriyttäminen voi olla keinotekoista

Seuraavat vaiheet

- Hanselin projektitiimi työstää ensimmäiset luonnokset tarjouspyynnöstä
- Niiden kommentoiminen
- **Seuraava asiakastyöryhmän tapaaminen maaliskuussa**
- Tekninen vuoropuhelu toimittajien kanssa asiakkaiden ensimmäisten kommenttien jälkeen

Hanselin tarkastuspalveluita koskevat yhteyshiedot

- Timo Malmberg, toimialapäällikkö
 - 0294 444 251
 - timo.malmberg@hansel.fi
- Juha Ståhl, kilpailutuskonsultti
 - 0294 444 270
 - juha.stahl@hansel.fi

